

Lantmäteriverket
Geodataprojektet
801 82 Gävle

Datum: 2010-02-09
Vår referens: 2009/2159/184
Er referens: 505-2008/173

Yttrande över förslag till verksamhetsmodell för geodatasamverkan

Sammanfattning

SMHI är positiv till den föreslagna samverkansmodellen för geodatasamverkan i delar som rör organisation, styrning och ansvarsfördelning samt tekniska förutsättningar. Modellen ger parterna i samverkan möjlighet att tillgodose kraven från Inspire, PSI och e-förvaltning samtidigt som en effektivare användning av myndigheters data leder till samhällsekonomiska vinster.

SMHI anser att den föreslagna affärsmodellen behöver omarbetas och förenklas för att kunna ställa sig bakom den.

SMHI tillämpar sedan några år en datapolicy som innebär att andra myndigheter har fri tillgång till våra data för icke kommersiellt nyttjande. Vi menar att det är en princip som vi bör sträva efter generellt inom geodatasamverkan även om det för närvarande inte är möjligt att nå ända fram. Den föreslagna prismodellen för datadelning mellan offentliga organisationer är, enligt vår uppfattning, onödigt krånglig och bygger på många parametrar som kan uppfattas som godtyckliga. Modellens begränsning att data som delas i systemet inte får användas i uppdragsverksamhet gentemot andra myndigheter innebär en allvarlig begränsning och försämring jämfört med dagens situation. Detta kommer att drabba såväl SMHI som andra expertmyndigheter.

SMHI ingår i ett europeiskt samarbete mellan de meteorologiska myndigheterna, ECOMET, som har som huvudsyfte att tillförsäkra tillgången till grundläggande meteorologiska data för bl a kommersiell användning på konkurrensneutrala villkor. Villkoren för den privata sektorns tillgång till meteorologiska data har reglerats efter förhandlingar mellan EU-kommissionen och ECOMET. SMHI kan konstatera att det finns viktiga skillnader mellan hur ECOMETs regelverk är uppbyggt och det förslag till modell som här föreslås. Bland annat skiljer sig synen på vidareförädlare och

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

601 76 Norrköping Besök Folkborgsvägen 1 Tel 011-495 80 00 Fax 011-495 80 01

SMHI
Box 40
190 45 Stockholm/Arlanda

SMHI
Sven Källfelts Gata 15
426 71 Västra Frölunda

SMHI
Hans Michelsensgatan 9
211 20 Malmö

SMHI
Universitetsallén 32
851 71 Sundsvall

slutanvändare. SMHI kan inte inom ramen för geodatasamverkan avtala om andra regler än de man har att följa som medlem i ECOMET

Svar på särskilda frågor som ställdes i remissen

1. Är motiven för den föreslagna verksamhetsmodellen tydliga och bärande?

Motiven är tydligt beskrivna. Modellen ger parterna i samverkan möjlighet att tillgodose kraven från Inspire, PSI och e-förvaltning samtidigt som en effektivare användning av myndigheters data leder till samhällsekonomiska vinster.

2. Är organisation och styrning av framtida geodatasamverkan tydligt beskriven – och vilka för- och nackdelar finns?

Organisation och styrning är tydligt beskriven. Det stora antalet parter i samverkan kan dock minska flexibiliteten och försvåra anpassning till nya behov i samhället.

3. Är konceptet för ny affärsmodell tydligt beskriven och motiverad – och vilka för- och nackdelar finns?

SMHI anser att affärsmodellen är onödigt komplicerad. De ekonomiska konsekvenserna för berörda parter är inte tydliga. En prissättning som baseras på flera ”godtyckliga” variabler kan upplevas som orättvis. Kostnader för att administrera systemet måste ställas mot behovet att finansiera framtagning av geodata hos ett fåtal myndigheter med avgifter.

4. Är processen och tidplanen för att införa en ny modell för geodatasamverkan rimliga?

SMHI anser att samverkansavtal kan börja gälla från 1 januari 2011, under förutsättning att affärsmodellen kan förenklas alternativt att införandet av ett gemensamt betalningssystem senareläggs.

5. Hur ser Ni på möjligheter och intresse från Er organisation att ansluta sig till den föreslagna modellen för geodatasamverkan?

SMHI är positivt till att ansluta sig till föreslagen modell för Geodatasamverkan. SMHI är dock tveksamt till att ansluta sig till affärsmodellen i sin nuvarande utformning.

Synpunkterna nedan refererar till dokumentet Förslag till verksamhetsmodell för geodatasamverkan.

Kapitel 2 Samverkansmodell

SMHI stödjer förslaget till samverkansmodell även om det finns farhågor om att det kan vara svårt att fatta beslut med konsensus i partssammanträdet. Om ett stort antal kommuner ansluter sig till samarbetet innebär det att antalet deltagare i partssammanträdet kan bli väldigt stort. SMHI har dock inget förslag på en alternativ modell. Det bör övervägas om det är möjligt att tillämpa en modell där endast de större medlemsorganisationerna har rätt att delta i partssammanträdet. Detta måste dock i så fall utredas vidare för att även tillförsäkra de mindre medlemsorganisationernas inflytande.

Kapitel 3 Affärsmodell

SMHI ser en hel del brister i den föreslagna affärsmodellen av skäl som anförs nedan.

Modell för offentliga organisationer

SMHI menar att ambitionen att skapa en affärsmodell för nyttjande av geodata mellan myndigheter och kommuner, som innebär att man betalar årsavgift för tillgång till alla myndigheters data, är ett steg i rätt riktning. SMHI är dock tveksamt till att använda en så komplicerad prismodell som den föreslagna eftersom syftet är begränsat till att fördela kostnader och intäkter på ett så rättvist sätt som möjligt. SMHI menar att antalet parametrar är onödigt många och att flera av dem är alltför godtyckliga. Det gäller exempelvis organisationens nytta av geodata. En organisation kan ha stor nytta av exempelvis kartdata men ingen nytta av klimatdata. "Särskilda skäl" är ytterligare en parameter där godtyckligheten är alltför stor. Införandet av denna parameter skulle kunna medföra oändliga diskussioner kring vilka organisationer som ska omfattas och vad som avses med särskilda skäl. Detta riskerar att leda till missnöje och bör därför undvikas.

Vid beräkningarna av intäkter och kostnader för deltagande myndigheter och kommuner, enligt den föreslagna prismodellen, bedömer vi att det finns några principiella felaktigheter och en del kvalitetsbrister som bör rättas till.

- Om omsättningen hos en myndighet eller kommun skall vara grund för kostnadsfördelningen bör det endast vara omsättningen inom myndighetsutövandet som utgör beräkningsgrund. Avgiften ger inte myndigheten rätt att utnyttja data i sin uppdrags- eller affärsverksamhet och då är det heller inte rimligt att omsättningen i denna utgör grund för avgiftens storlek.
- I beräkningen anges det att Lantmäteriet, SGU, SCB och Sjöfartsverket skall ta betalt av offentliga organisationer för sina data medan övriga myndigheter tillhandahåller sina data fritt till andra myndigheter. Men vid Geodatarådets generaldirektörmöte 2010-01-27 framkom det att det endast är de två förstnämnda myndigheterna som tar ut avgift för data. SCB och Sjöfartsverket liksom SMHI debiterar endast uttagskostnad.

Som grundförutsättning för den föreslagna prismodellen anges att kostnaderna för tillgång till geodata för de ingående parterna inte skall bli högre än idag och att man med den nya modellen skall få tillgång till samtliga data. I de beräkningar som redovisas blir SMHIs avgift för rätten att utnyttja geodata för offentliga uppgifter 725 tkr per år. Idag köper SMHI data styckvis och därför är det inte helt lätt att göra en jämförelse. SMHI har gått igenom våra kostnader för köp av geodata under de senaste 10 åren och då funnit att de varit i genomsnitt 240 tkr per år. Det har också gett SMHI rätt att utnyttja data i uppdrags- och affärsverksamhet vilket inte är fallet med den nya modellen. Den föreslagna prissättningen innebär alltså en avsevärd kostnadsökning för SMHI. SMHI är tveksamt till om den utökade kostnaden kan motiveras av att man får tillgång till samtliga geodata. Behovet inom SMHIs egna offentliga verksamhet är relativt begränsat.

Modell för slutanvändare och vidareförädlare

SMHI är tveksamma till den föreslagna modellen som innebär att både vidareförädlare och slutanvändare skall teckna licenser. Det är sannolikt ineffektivt och hämmande för affärsutvecklingen i samhället om det krävs licenser i flera led i förädlingskedjan. SMHI föredrar en modell som innebär att vidareförädlaren betalar för rätten att sälja sina produkter eller tjänster till hur många kunder som helst. Man bör utgå ifrån en framtidsbild där de vidareförädlade företagen blir framgångsrika och antalet kunder till dem (slutanvändare) ständigt ökar. Det innebär att det blir helt ohanterligt att arbeta med slutanvändarlicenser.

SMHI är också tveksamma till den föreslagna modellen för kommuner som väljer att inte teckna en offentlig organisationslicens och därmed måste lösa en slutanvändarlicens för kommersiellt bruk. Detta synsätt är inte förenligt med SMHIs datapolicy, där licensen för icke-kommersiell användning av, och därmed också avgiften för, SMHI data skiljer sig från licensen och avgiften för kommersiell användning. En kommun vilken använder data för icke-kommersiell verksamhet ska inte behöva lösa en licens för kommersiellt bruk.

Förädlingsindustrins tillgång till de meteorologiska myndigheternas grundläggande data är en relativt stor fråga i Europa. De privata väderföretagen är helt beroende av dessa data för sin verksamhet samtidigt som man har att konkurrera med de meteorologiska myndigheternas affärsverksamhet. De flesta europeiska meteorologiska myndigheterna i Europa ingår därför i en sammanslutning, ECOMET, som har som huvudsyfte att tillförsäkra tillgången till grundläggande meteorologiska data för bl a kommersiell användning på konkurrensneutrala villkor. ECOMET som är en så kallad economic interest grouping, EIG, enligt belgisk lag har fastställt ett regelverk för distribution av data som är nära nog identiskt med PSI-direktivets regler. Detta regelverk har tagits fram i förhandlingar mellan ECOMET och EU-kommissionen. SMHI kan konstatera att det finns viktiga skillnader mellan hur ECOMETs regelverk är uppbyggt och det förslag till modell som här föreslås.

- Enligt ECOMETs regelverk är det vidareförädlaren som betalar en avgift som innebär att han har rätt att ta fram produkter baserade på myndigheternas data. Försäljning får sedan ske till slutanvändare utan att dessa behöver betala någon avgift till dataägaren. I den föreslagna modellen är det slutanvändaren som skall betala en avgift vilket är ett krångligare sätt.
- Förslaget att vidareförädlaren inte behöva betala någon avgift förrän det har visat sig att dennes idéer till vidareförädling av produkter visar sig vara affärsmässigt hållbara och börjat generera intäkter. Något sådant finns inte i ECOMETs regelverk utan där är det vidareförädlaren som tar alla affärsrisker och – möjligheter.

SMHI ser det som mycket problematiskt att sluta överenskommelser med svenska myndigheter som avviker från det avtal som vi har att följa som medlem i ECOMET.

Beslut i detta ärende har fattats av Avdelningschef Bodil Aarhus Andræ efter föredragning av Eva Edelid. Tord Kvick, Michael af Sandeberg, Marcus Flarup och Bernth Samuelsson har också deltagit i handläggningen av remissvaret.

Bodil Aarhus Andræ
Chef Avdelning Basverksamhet